

A tizenhárom vértanu emléke nem borít majd árnyat a tiz királyi-magyar szobrára.

A tizeket akceptálta a király, a tizenhárom is pedig a nemzeté.

Ne hallgassunk tehát tévtanokra. Áltakra ne vezessen szolgálékek lakáj-gondolkodása. Bukásra érett az a nemzet, önmagát, a mely önmagát veszítvén, megatázza magát és megtagadja régi isteneit.

Oh magyar nép, a szerdai napon építsél oltárt szivedben a tizenhárom nagyok, a mártiroknak. Emlékezzél róluik, imádkozzál értük, véssed alakjukat a szivedbe és ejtsd ki nevüket ihlet áhitattal.

Jó ezt előre megmondani neked, oh magyar nép, mert vannak soraidban pulyak és gyávák, a kik a megalázkodás és a meghunyászkodás utvesztőjére akarnak elvezetni.

De te nem tagadod meg önmagadat magyar nép, mert nagy és nemes a te szived, hiába akarják megrontani.

Székely Béla.

Hálaadás a Király ajándékaért.

Imádság.

1897. okt. 3. a debr. ev. ref. kistemplomban elmondta:

Könyves Tóth Kálmán.

Előfóház.

Országok Ura! mi erős Istenünk! szent Fiad ígeje arra kötelez, hogy minden dologban halásak legyünk. Hát most, hát ma vesztelgetünk-e némán, szóltalanul, midőn onnan felülről ragyog reánk az áldó fénysugár. Magas helyre emeléd hívő népedet, hogy társa bevilágítva a multat és jövőt. Vedd kedvesen, ha buzzó imára zendül ajakunk s dicsőítünk kegyelmedért, hogy jó királyok az ígért földjéhez közelebb vezette a te népedet Amen

Imádság.

Te, kimondhatatlan Fővalóság! kit rebegő nyelvünk Istennek nevez, te, ki az esierő perczek éppen úgy mint az év-zredeknek intező Ura vagy, beláthatatlan bölcseséggel

A vesztés faj, oh kinek ne fájna
A vérező seb, mely a szívig ér?
A példa gyújt, erősíti kin- s halálra,
Üdv és gyönyör meghalni a honér!
Ti így halatok, mártyr veretekkel
Pecsételek a szent levelet,
Melyen napfényed ragyogóbb betűkkel,
Ez egy szó tudóközl: honszeretet!

Nem! nem gyász hely vagy hősök Golgothája,
Hol egy nemzet vigasz nélkül zokog,
Ha nem derülne rád remény sugara,
Hiába haltak a hős bajnokok!
Szent templomunk vagy, földön égi oltár
Melyen langként honszeretet lobog,
Es millió szív zengő esküszónál
Testvérkebeiben együvé dobog!

Áldás reá, ki hű marad hozzátok,
Mg eltakarja gyászos siri rög,
A hűtlent verje szörnyű isten-átok,
Mely villogó felhőből menyderög!
Ki, szennyet hozna a ti zászlótokra,
Én istenem! ha volna ily magyar,
Annak testet az anya föld kidobja,
Hős föld ez, mely rabszolgát nem takar!!

Kun Béla!

Szép Anka.

— A «Debreczen» eredeti tárczája —
Mikor festői viseletébe, fedetlen hattyu nyakával, gömbölyű karján felgyürt öpceczka-

igazgatód úgy egyeseknek mint birodalmaknak történetét.

Te látod előre, mert előtted lezárva nincs titok, látod előre, a mint az egyik az enyészet sírjába eltemetkezik, míg a másikat ezer viszály között oltalmazza erős karod, hogy emberöltők hirdessék a te nagy Neved!

Dicsér téged az a nemzet, mely kegyelmed fennmaradásáról tehet vallomás, hiszen ha te meg nem kötőd vala a rombolásnak arvizét; leomolnak a felhőket verdeső magas kőfalak, erőtlennül porba dől az erős. lenne bár magasabb mint Saul, bölcsőbb mint Salamon király. A honnan elvonod lelkedet őrizze bár hatalmas hadsereg; a törvényábráit véres kezek bűnösen tördelik, De akinek védelmező pársza Te vagy, hábár lenne kicsiny, nagygyá teszed a nemzetek között, mihelyt Sionodba olyan király uralkodik, kinek szíve s lelkülete ép olyan ragyogó, mint a korona fölkezt homlokán és vállain az ősoktól átörökölt apostoli palást;

Erről teszünk bizonyosságot mi is ezen ünnepen Visszaidézőv emlekeztünkbe az elhanyagolt évszázadokat, forgatva történelmünk könyvének lapjait, így fohászkodunk; «csodalatosok a te utaid!» Hányszor zudult hazánkra verőzön, a melyben csaknem elmerült de mindenkor azt szabadító karod! Leigazta ieegen hatalom, pusztította eunél is rontottabb belviszály, de hallottaitól föltámasztád megint. Új életet neked köszönheti!

Ha tévednek, fenytet: ostorod s a beomlott romok fölött keservhaagokban tört ki banatunk. Nem engedted, hogy eltemessen a ledőlő emlédek! Szóltál és előhívtad az építő-mestereket, hogy a romok elporladott kővein építsenek állandóbb templomot. Világító szövetnekül nemes szívek és lángelmék jártak néped előtt, a kik ma is mint olthatatlan tűz-oszlop fénylenek hábár porsátoru a sir ölen pihen!

Hatalmas Ur! élő Lelked ihlette át e nagyokat, hogy munkálván e hon javát, terjesszék itt országodot. Te gujtád föl lángoló hitőket, hogy visszaverjék a poganyhadat. Közökben a fegyver, a te fegyvered, hogy diadalt vívjának az ellenség fölött. Tudományok, honszerelmük a te Lelkednek ajándéka volt, felövezvén őket erős fegyverzetbe, hogy hősileg küzdjenek hitért, szabadságért és ősi szent jogért. Azt a népet, melyne: élen ily hősök állanak, a küzdelemben magára nem hagyod, Így hoztad el nemzetünkre is az első évezrednek bezáró ünnepeit s ime a másikkak feltetsző hajnalán az ezeregy éjnek tán álmo

jàval, végig ment a falu utcáján, nem egy férfi szem akad meg bámullattal rajta.

Szelid kis szemével olyan szépen tudott nézni, akár csak a lutheránus templomban le festett angyal. Szlavik Janó állítása szerint szakasztott olyan, meg a szája is oly szépen mosolyog.

Ismerte is mindenki a faluba, nem is hívtak csak «szép Ankanak». A tót legények majd meghaltak utána, de ő nem sokat adott reájuk.

Ha a kutra mnnt vizért, hol a többi leánnyal évődtek a legények, feltartóztatva őket, hogy minél tovább maradjanak velők korszójukból öntögették ki a vizet. Ha ő jött, vele nem tettek soha, nem merték s ha még is valamelyik megtette, olyan haragos pttlantást kapott a szép kék szemektől, hogy elment kedve e további trefaközzástől.

Most is éppen a kutról jön, kezébe a vízzel telt korsó. Délcegen lépked az utcán. Haja egy nehéz fonatban aranyként omlik derekára s onnan le majd a karsu bokáig, végen széles szalaggal csokorral kötve.

Egy kicsit nehézkén találta a korsót, letette, megállt pihenni, éppen az öreg tiszteletes ur háza előtt az utca ajtóban. Pihenve egy kicsit, fel akarta venni a korsókat, hogy tovább menjen, midőn nyílt a kis kapu.

Rózsapír futotta be arczát, mikor meg látta a kapuban megjelenő káplánt, ki daliás alakjával, lnyosan szép arczával, tagadhatlan jó benyomást tett rá.

dott regéje boldog valóra vált. Ugy tetszik nekünk, mintha újból ujjá teremtenéd az igazságos Mátyás s Nagy Lajos dicső kor-zakát, mintha egyetlen intésedre megnőtt volna a hármás bercz orma, hogy tisztelje a szent koronát az egész földvilág!

Ha nagygyá dicsőítéd hajdanán Dávidnak fiat, hogy a sa-or helyett emeljen templomot, hogy jóságát, hirnevét csodájak mind-nütt; bizonynyai te ruhá'd föl bölcsességgel a mi királyunkat is, hogy megerősítse alkotmányunk oszlopait! Te hajítád felénk atyai szívéit! Miként Salamonhoz Sába királyné asszonyát, ő hozzá is te küldjed el Germánia lángeszű urat, Te lehelted ajkaira amaz ígékét is, melyek ma már szent prófécia gyanánt zengenek berczeken, völgyeken. Bizony! még azt is, aki eddig borus lélekkel nézte a távoljövő leeresztett függönyét; ma háladalra kelve, bédog jövőt bizion remelve vár, mert ama nagy uralkodó joslatszerű üdvözlete gránikónél szilárdabb alap.

Ha nem fojtatja is el a te népedre zudított hazug rágalmak iszapoz özönét; a nagy vendég elismerő szava oly sziklára emelt, mely visszavervén; ártalmatlanokká teszi a tajtékzó düh szennyes habjait. Te világosítád meg lelkel és szívével, hogy csepegjen ajkairól a szó, mint a méz, s a pohárban, melyet kezében tart, a szent igazság kristály gyöngye van!

Erős tornya és kővara ezután is Te lész, hogy bölcs királyuokkal fogva testvéries kezet, őrizék meg s építhessek tovább a béke templomát s vigyék naponkint előbbre nagy alkotásaikat, Szövetségüket a te szövetsége peccétele meg, nem döntheti meg ezt ekkor semmi hatalom.

Magasztalunk, hogy Árpád nemzete. olyan királyért ünnepel, ki nemcsak király, de egyuttal a béke s szeretet fölkezt apostola, kinek szíve nemzetével együtt érez együtt dobog, midőn fiaihoz levelet ír. Nemcsak szavak, éő tettek hirdetik ezt, mikor: tiz század küzdelmeit tiz szoborban örökíti meg s elhunyt dicső k homlokára jóságos kezével fonja a babért!

Oh! hogyne lenne halás nemzetünk, melynek ezredéves trónjára olyan királyt ültetett szentséges jobbd, ki maga is mint élő példa honszerelme lelkesít s tanít, Ha majd fönn áll a tiz néma szobor márvány-lapzaton: még szóltan is mindegyike érthetően beszél: Mint Memnon szobra zengi szerte e hazán. «Áldás a király életén!» Uram! a te szárnyaidnak árnyékában éljen soka a te fölkeztent; éljen örökre nagy neve, mig magyar szív

— Rég nem látta ak Anka, — szólt behizelgő hangján az ifju, a leány oldalánál teremve, — Miert kerülsz engem mond? mikor én mindent elkövetek, hogy csak egy pillanatra, is meglássalak, de te nem könyörölsz raj ama hogy mutatnád magad, legalább csak egyszer is kijönnél az utca ajtóba, ha egy nap huszszor elstélok.

— Haggyon el engem a tiszteletes ur, nem egymáshoz valók vagyunk mi. En egy paraszt leány vagyok, aki nem illenek olyan szép urhoz, Van a faluba elég uri leány, tessék azok közül választani. Ott vannak a doktor kisasszonyok, a jegyzők leánya, a szép rektor Milike.

— De mikor azok nem kel'enek. — Értsd meg! egyedül te kellesz nekem, — sutlogá elfojtott hangon. Ne légy oly kegyetlen Anka, szerettek nagyon! feleségemmé tesznek, amint csak paróchiát kapok. Mindent megtesszek érted, csak szerez

— Szerettek, szerettek! az a bajom, hogy nagyon is, — sutlogá lázasan égő arczzal Anka.

Anka egyetlenem! — kiáltá tularadó érzéssel a káplán, derekát akarva átölni.

— Ne itt! meglatna valaki, — mondta ijedten a leány — estére a kerthen várlak.

Felkapta korsócskáját, s égő arczzal futott haza. Az ajtóban szembe találta magát, a szomszédék fiokkal, a hatalmastermetű Rózs-lkos Marczival, aki már régen bolondja volt épten nyomon utána járt, mindig utána leseti,

dobog, magyar ima és magyar dal csendül százezrek ajkain! Késő utódok is hálafohásokban emlegessék őt, mintha innen számlatáuak az ujvezered karácsony ünnepét.

Terjeszd továbbra élete napjait, őrizd Felséges nejét, országunk védő asszonyát. — Vértó szívök sebére, mely még ma is saját a veszteség miatt, mely őket érte, de sujtolt minket io, milliók halákonnyét hintsed bal zsamul.

Népek osztatlan szeretetében találjanak vigasztalást, örvendezzenek, érezvén, hogy ez az őszinte ragaszkodás napról-napra növekedik s nem feygyatkozik el.

S ha dulna fergeg, ha fenyegetné e hazát és a koronát áldatlan háboru: Te lelkesítsd csatára a magyart, hogy e haza s apostoli királyának védelmében ma is szívesen vigye áldozatul vérét és életét! Áraszd bőv mértékben bölcsesség drága tanácsait a kormányzókra is, vezérelj győzelemre vitéz hadseregét, ha e haza s a trón védelmére kibontja majd a háromszínű lobogót. Te rendeld azt úgy, hogy a harcmezőn elhullott vércseppektől áztatva keljenek ki az igazság, a szent jogok magasztos elvei!

Főlkent királyunk szívét hajlitsd mindenkor jobban-jobban felénk, — hogy legyen ezentulra is A t y j a hű magyarjainak, — kiket hozzá hagyományos hűség köteleke füz . . .

Hallgasd meg onnan a magasságból e nép buzgó imádságát, a mint esdekelve arra kér, hogy azt a jóságos fejedelmet, ki békeszerető lelke sugallatából valósítja meg a milliók szívében ápoltt vágyakat, elozslatván évszázadok borus kódét, kísérje áldásod ósvényein, mert nyomdokán, a merre jár, igazság és bomszerem szent virága nyílik. Ha őt áldád, megáldod e hazát, hogy szentéges Fiadat, a mi Megváltónkat imádja szabadításodert a nép: imádja vele együtt a király! Amen!

Utófohász.

Te legnagyobb! Te legdicsőbb Hadur! Magyarok Istenének hadd szólítsuuk ma tégedet, midőn prófétád igéivel emigy imádkozunk: »áldott a mi atyáinknak Istene, — ki ilyen do'got indított a király szívében: Te tudod: jó királyhoz hű volt mindenkor a magyar s ha vihar rázta meg a trónt, védelmére nem volt drága a vér. Nem egy Nehémiás, de millió ajk hirdeté: »éljen örökké a király!« Lobogónk szent virág ragyog, szívünk imája ma is ez: »mivelhogy az Ur szerette az ő népét, azért adott tégedet neki

királyul!« Őrizze hát mindenható karod úgy e hazát mint a királyt s nemzedékről-nemzedékre szálljon át ez örökségül. Amen!

Egyházi beszéd

melyet elmondott az október 3-iki népünnepélyes istentisztelet alatt **Wolaffka Nándor dr.** püspök plébános.

Ime Királyt adott az Ur nektek, monda Sámuel Izrael népének (Kir. 1. 12i 13.)

Ime Királyt adott az Ur nektek, monda a magyar nemzetnek Szilveszter pápa, mikor ős Róma városából Geza fejedelem fiának elküldötte a szent koronát,

Királyt adott az ur Árpád népének — királyság lett Magyarország a szent korona e drága hon államiságának, függetlenségének jelképe.

Meg volt alkotva a nemzeti, a magyar királyság és mióta az első, a bölcs, az alkotmányos szent Királynak fejére tétetett a szent korona, Istenét imádtá, hazáját szerette, koronás Királyt tisztelte a magyar.

Egy imája volt a magyarnak: adjon Isten e szeretett honnak mindig magyar Királyt. — Királyt, nagyot, dicsőt, mint az első ki vér az ő veréből, csont az ő csontjából, mint a magyar nemzet első fia összeforrt vele gondolkodásában és érületében, törekvésében és alkotásában. Ki ályt kér: az Isten-től e honnak, bölcsét, ki megérti a nagyra törő nemes nép lelkületét; nagyilekű, ki bizalommal támaszkodik népére, igazságot, ki törvényt alkotmányt tisztelne az orzszágnak legyen vedője, a szabadságnak legyen őre. a népnek legyen atyja és a drága hont tegye nagygyá, dicsővé s hatalmassá.

Ki a századok folyamán sok dicső sok nagy, sok bölcs sok diadalmas Királyt adott az Ur az ő magyar népének.

Voltak idők, mikor busan kesergett a nemzet: Ah hol vagy István király, teged magyar kíván — idők, mikor hiába látszott imádkozni a magyar: idők mikor meglazultak, ama szent kötelekek, melyek trónt és országot, Királyt és nemzetet összefűztek. Lehet a mi hibánkó; ; lehet hogy megérdemeltük lehet, hogy mellők nem voltunk reá, hogy Isten meghalassa e nép könyörgését, lehet, hogy mások hibájából, mások áskálódásai mások bűnei miatt.

Letűntek ez idők — letűntek talán örökre. Az első ezredév végén, a második ezredév kezdetén adott az ur hű magyar népének Királyt, bölcs, nagyilekű, jóságos, igazságos Királyt, kivel szemben elnémul minden párt-

viszály, ki előtt hűséges alattvalói hódolattal meghajol minden magyar.

Adott az ur a magyar népnek Királyt, ki mióta dicső homlokát Szt. István koronája ékesíti, igazán magyar király!

Királyt adott az ur a magyar népnek, ki mióta megesküdött az alkotmányra, a leggyengédebb lelkiismeretességgel őrködik a magyar alkotmány felett, ki már életében méltán a legalkotmányosabb királynak neveztetik.

Királyt, ki nemcsak példátlan atyai jószággal, de minden tiszteletreméltó igazsággal és bölcsességgel uralkodik; ki a sokat félreismert vagy talán sokak által nem is ismert magyar nemzetnek igazságot szolgáltat, ezredéves multjából kiemeli ama nagy férfiakat, kik az egyház, a haza, a trón, a szabadság, a tudomány, a művészet körül elévülhetetlen érdemeket szereztek, kik ezredéves multunk gyakran borus egén oly ragyogóan fénylenek.

Királyt, ki valóban páratlan elhatározással elrendeli, hogy a vértanu Szt. Gellért, a hitbuzgó magyar Cicero, Pázmány Péter, a kereszt védelmében kimagasló Hunyadi János és Zrinyi Miklós, a szabadsáért küzdő Bocskai és Bethlen Gábor, a trón védelmében tündöklő Pálffy János, a magyar törvénykönyv alkotója Werbőczy János, a honfoglalás dicső történetét megörökítő névtelen jegyző, a magyar dalt oly bájosan zengő Tinódy Sebestyén emlékének szobrok készüljenek az udvartartás költség-in a székesfőváros terein.

Királyt adott az Ur a magyar népnek, magyar Királyt, ki megérti hű magyarjait, kinek érülete és lelkülete összeforrt a magyar sziv lüktetéseiből, a magyar lélek gondolataiból meríti dicső alkotásait, örök hálával fogadott legfelsőbb elhatározásait.

Királyt adott az ur a magyar népnek ki hatalmas fejedelmi tényével elnémít annyi rágalmat, elfelejtet annyi keserűséget, letörül annyi szomorú emléket, kielégít annyi titkos vágyat, mindent e felejtető elégtételt szerez dicső multunknak, édes megnyugtató reményt és bizalmat ébreszt a jövőre.

Királyt adott az Ur a magyar népnek királyt, ki mikor nagygyá, önértetessé teszi a nemzetet, dicsővé, hatalmassá teszi — a trónt.

Királyt adott az Ur a magyar népnek, ki nem rabszolgákra kíván támaszkodni, kiknek öntudatát lenyűgözi: de bölcs szavazatával felemeli a nemzet önértetét, lelkesítő tényével azokra, kikre büszke minden magyar.

Királyt, ki mikor igazságot szolgáltat a multnak, példákat mutat, nagyokat, dicsőket, fényeseket a jövőre.

Buzdítva mintegy így szól a fejedelmi szózat:

A XIX. század végén, a második ezred év elején tekintsetek vissza hű magyarjaim! a multba: imádjátok tiszteljétek a szent-egyházat, gyakoroljátok a hitet, ne szégyenkezett-k szent meggyőződésiek miatt sona; szeressétek ezt az édes hazát, készen legyen ennek minden fia a hon védelmére és oltalmára, álljatok, hősöknek a királyi trón körül, becsüljétek a szabadságot, életet és haljatok meg erette; haladjatok a törvény útján, kedvejjétek a magyar szót, a magyar dalt, mint ama dicső nagy férfiak, kiknek hogy emléke mindenha szemetek előtt élénken álljon, ime szobrokat emelek nekik.

Királyt adott az Ur a magyar népnek bölcs magyar királyt, ki az őrségi magyar nemzeti erények dicsőítésével utat, irányzást a nemzetnek, hogy tudjon haladni és boldogulni a második ezredévben.

Királyt adott az Ur a magyar népnek, ki legfelsőbb elhatározással ezt mondja:

Magyar népem! haladj tovább azon az uton, melyen dicső elődeid jártak; ragaszkodjál szívósan hagyományos, nemzeti erényeidhez. Magyar népem, maradj istenfélő, hitet és vallást buzgóan követő és lelkesen védelmező, Királyt tisztelő, hazát szerető, mindkettőért elni és meghalni kész, szabadsáért lelkesülő, törvényt követő, magyar nyelvűdhez, magyar dalaidhoz, dicső multadhoz hűségesen ragaszkodó nemzet. Ne habozzál — Királyod nem fogatol, Királyod nem fog félreérteni; — Király

Majd megörült szerelmében, tudva azt, hogy legcsekélyebbet sem bírja a leány vonalmát.

— Hol voltál oly sokáig Anka? kérde.
— Ha utánam lestél akkor tudod, s ha nem, úgy nincs kedvem megmagyarázni. — szolt hidegen tovább lépdelve.

— Anka! — ordítá a legény, megragadva a lány kézcsuklóját. — ugy-e találkoztál a káplánnal?

— És ha igen?
— Oh akkor! — sziszegé fogai közt a legény ki megszorítá a lány kezét — akkor jöjj!

II.

A hold ezüstös sugaraival haladt az égen, megvilágítva a kis kert minden fűszálát.

Gyönyörű szép nyári éj volt, a csillagok mihárdja ragyogta be a földet, a virágok bódító fanyllatot árasztottak magok körül. A zöld vadribiszke bokrok, s az akáczfák alig ingatták lombjaikat, mintha nem akarnák zavarni az alattok ülő, arany haju leány merengéseit, ki oly epedve várja a kis rácsos ajtó nyílását, amelyen kedvese fog jönni.

Végre halk óvatos léptek nesze veri fel ábrándozásából. Dobogó szívvvel várja közöledésüket.

— Ankám! — kiáltá a közelébe ért ifju, karjaiba zárta a leánykat.

— Eljöttél. Szeretsz?

— Mint az életemet! — szolt ajkát a leány rózsás ajkára tapasztja.

E pillanatba rettenetes ordítással ugrott

elő rejtekéből Marcsi, a vad tekintetű hatalmas legény. A hold fényénél megvillant élesre fent baltája. Dühének teljes erejével sujta a káplán felé, ki félen találva egy rémes kiáltással, véresen bukott a földre.

Az ijedségtől megdermedve állt egy pillanatig Anka, látva kedvesének kintől eltorzult arcját, eszméletlenül rogyott mellé.

Vissza nyerve öntudatát, vérfagyasztó kiáltással vetette magát a papra, az örület hangján szólította. Zokogott, tépte a haját, c-ókolta a már hidegülni kezdő ajkakat, a mely megek néhány percz előtt a mennyország üdvét adták.

A gyilkos megrettenve nézte a jelenetet. Mit tett? most már befejezését nyerte boszu műve. Mostmar az övé lesz Anka.

Ratekintett áldozatának üvegesedő szemre, — megborzadt. Halálra rémülten futott a tekintet elől, megrettenve tettétől.

Futott, futott, árkon tuskön. Kalapját elvesztette, ruháját összezagatta, testét megvérezé s mindig futott, üldözé a haldokló utolsó pillantása.

Másnap ott találták Ankát a kis ér vizébe holtan. A gazdag Lászik kertjének végébe, a kis hid egyik králló fáján aranyhajánál fogva fennakadva.

A kis er-csúke, mely egy hat éves gyermeknek a nyakaig sem ér, épenelég volt arra hogy egy szép leány életét kioltsa.

V. I.

királyról szóló alkalmi költeményt szavalt el, Az ünnepi hüngulatot nagyban fokozták a Zimermann Gyula vezetése alatt álló ifjusági s zenekar előadásai, a Hymnus. Szózat és a Rákóczy-induló.

* **Özv. K. Tóth Antalné meghalt.** Polgármesterünk testvere. Özv. K. Tóth Antalné, nemetújfalusi Simonffy Polixéna tegnap este félhatkor meghalt, Pár nap előtt, mint akkor megirtuk, véletlenül megbotlott s oly szerencsétlenül esett össze, hogy keze és lába eltört. Azóta betegen feküdt a szerencsétlen esés végzetessé vált, tegnap este örök álmra hunyta le szemeit, a halál megváltotta szenvedéseitől. Az elhunyt özvegye volt Tóth Antal kolégiumi ügyésznek, akit csak nemrég kiseretek örök nyugóhelyére. Özv. K. Tóth Antal neholtestet még az új folyamán diszes koporsóba helyezték. de csak 6-án azaz holnap szerdán reggel bozzák be a c-alád péterfia utcai házához. A temetést még aznap, szerdán délután 3 óraker tartják meg a Peterfia 811 számú háztól. Az elhunyt koporsója felett K. Tóth Kálmán lelkész mond imát a kis templomban. A gyászoló család a következő gyászjegyet adta ki: A. B. F. R. A. Legmélyebb fájdalomtól sebzett szívvel jelentjük Özv. TÓTH ANTALNÉ Nemetújfalusi Simonffy Polixéna forrón szeretett testvérünknek, elele 69 ik s özvegyesének első évében, szívszelhűdés folytán 1897 Október 4-én d. u. 6 óraker bekövetkezett elhunytat. A boldogultnak földi maradványai Október 6-án szerdán d. u. 3 óraker, a Peterfia-utcai 811-ik számú háztól az ev. ref. kistemplomban tartandó rövid ima után a Kossuth utcai sírkertben fognak örök nyugalomra tétetni Debreczen. 1897 Október 4. Gyászoló testverei Nemet újfalusi Simonffy Imre nejével Tóth Juliával s fiával Bélával Nemetújfalusi Simonffy Sandor Nemetújfalusi Simonffy János. A temetést Gebauer K. első erckoporsógyár rendezi.

* **A Révész szobor utban** Tóth András szobrász a Révész püspök szobornivet érczbe öntés végett már elküldte Münchenbe.

* **A holnapi előadás.** A városi színházban holnap szerdán 1897. október hó 6-án Berlet 3 számképén (páratlan.) D o z s a György, Jokai Mór 5 felvonásos történelmi drámája kerül színpadra a következő szereposztással: Ulászló, király Fenyéri Mór, Zápolya, erdélyi vajda Bartha István, Bernemisza Csáky főurak Békessy Gyula, Tanay Frigyes, Eghegédüs Vidor Dezső, Dózsa György Komjáthy János, Bartha Haday Sándor, Lőrincz Szatmáry Árpád, Ambrus Rubos Árpád, Dudok Sziklay Miklós, Kecskés Szentés János, Csáky Lora Komjáthy Z. T. Réz, Dózsa György kedvese Szabó Irma, Jósnoé F. Csigaházy Etel. Nép, nemesek, katonák, parasztok.

* **Iskolai ünnep.** A Debreczeni kereskedelmi akadémia, abból az alkalomból, hogy Ö Felsége a nemzet tíz korszak alkotó alakjában való megörökítését saját költségére elrendelte, saját díszteremben hazafias ünnepet rendezett a következő programmal: I. az ifjuság a himnuszot énekelte, II. az intézet igazgatója megnyitó beszédet mondott, III. Gerber Jenő II. évf. hallg. szavalta a Királydal-t. IV. Szoyka Gyula intézeti tanár felolvasta a német császár felköszöntőjét a magyar királyra és a királyi leiratot a miniszterelnökhöz a szobrok felállításá ügyében. V. dr. Szántó Samuel inézeti tanár alkalmi beszédet tartott, VI. Márkus Zoltán III évf. hallg. szavalta: a Király-oda című költeményt Dr. Várdy Antaltól. Az ünnepélyt az ifjuság Szózat éneklése rekesztette be.

* **Nyiregyháza és a király.** Az ös Szabolcs megye székvárosa is fényesen megünnepelte királyunk nevenapját. Mert mint Nyiregyházaról írja tudósítónk az egész város ünnepi díszit öltött. Az összes polgari es katonai hatóságok, a város közönségével együtt részt vettek az istentiszteletken. Este kivíflágítás volt F e i l i t s c h főispán pedig, a hatóságok kérelmére, a belügyminiszter utján Ö Felségéhez üdvözlő, hódoló tavrátot küldött. A megye más nagyobb városaiban mind lel-

hesedéssel s fényvel ünnepeleék meg a királyunk nevenapját.

* **Az Alsó Szabolcsi Tiszai armentesítő társulat** f. hó 16-án d. e. 11 óraker rendes közgyűlést tart a gróf B e s s e f f y Aurel elnöklele alatt Debreczenben a társulat hivatali helyiségében, Széchenyi-utca 1760 szám B á r ó P o d m a n i c z k y ház 1-ső emelet. A tárgysorozata a következőkben lett összeállítva: I. Az alapszabály 13. §. 1. 2. pontja értelmében elnök és alelnök választása s a választmány újbóli megalakítása. II. A tiszavölgyi társulat közgyűlésére meghatalmazottak választás. III. A folyó 1897 évi számadások megvizsgálására küldött ség nevezése; továbbá az anyagszerök es ár védelmi felszerelés szokásos évi felnézésére megbízottak kijelölése. IV. Az 1897 évi Julius hó 31-én tartott igazgató választmányi gyűlésről felvett s előzetesen már az érdekeltséggel között jegyzőkönyvben foglalt ügyek. V. Az előzőleg mai napon tartott választmány gyűlésben az alatti tárgysorozatban foglalt ügyekre nézve tett választmányi határozatok es javaslatok. VI. Fenti választmányi gyűlés javaslata alapján az 1898 évi költségvetés megállapításal a közgyűlést megelőzőleg ugyancsak folyó évi O k t ó b e r hó 16-ik napján délelőtt 9 ó r a k o r Debreczenben, a társulat hivatali helyiségében igazgatóválasztmányi gyűlés is lesz, melynek tárgyai: I. A nagyméltóságú m. kir. földmivéle-ügyi m i n i s t e r ú r 30,008/1898 szám alatt kelt leirata, a melyben a társulatnak az ezredéves országos kiállításra bemutatott tárgyak egy részének a gazdasági muzeum részére történt átengedéseért köszönetét fejezi ki. 2. Ugyanannak 38419/1897 sz. leirata, a mely szerint az Egyeki partszakadás tovább terjedésének megállítására a helybéli munkálatok tervezésének sürgős elkészítésére a Satoralja Ujhelyi m. kir. folyammérnöki hivatalt utasította. 3. Ugyannak 40322/1897 sz. alatti kiadott körrendelete es a Tiszavölgyi társulat központi Bizottságának 136/1877 számú teljesen hasontartalmu körlevele az arvédelmi töltések begyepesítésére es a székes talaju töltéseknek gipszezés általi megjavítására vonatkozó kísérletek tételéről; megküldvén a vonatkozó Tájékoztatót. 4. Ugyannak 5579 eln. 1797 sz. ai körrendelete a jelentekenyebb építési munkálatoknál szükségelt, — a helyben lévőkn kívül — munkaerő beszerzéséről. 5. Ugyannak 47,125/1897 sz. a. kelt körrendelete, a kereskedelmi m. kir. miniszter urnak 23,686 1897 számú vonatkozó rendeletével az egységes tétel méreteknék alkalmazása tárgyában. 6. U z o n y i Péternek, mint a H. B ö s z ö r m é n y i á r t é r b i r t o k o s s á g n a k továbbé Tisza-Füred város képviselőtestületének litakozásá a belviszályozási terveknék a folyó évi Julius 31-iki választmányi gyűlés határozatából kifolyó felülbíralat végetti felterjesztés e l l e n, 7. Az 1897 évi május 1-én tartott választmányi es közgyűlés 14 sz. határozatával a telefon hálózat létesítése végett kiküldött bizottság eljárásáról felvett jkönyve. — 8. M u r k o v i c s J á n o s, S z i n c s á k J á n o g á t ö r ö k n e k es elhalt Gyarmati József ny. gá t ö r n e j e n e k n y u g d i j a z á s é r t k é r v é n y e i k. 9. T á r s. főmérnök előterjesztése s tervezete a tiszavölgyi társulat központi bizottságának 91—1897 sz. megkeresése folytán a kitorhető árvek lokalizálása érdekebeni munkálatokról — 10. T á r s. f ő m é r n ö k j e n t e t e a f o l y a m a t b a n l e v ő m u n k á l a t o k r ó l es egyeb ügyekről (4 a. közöltetik.) 11. T á r s. igazgató jelentése a folyamatban levő administralionalis ügyekről. — 12. P u l s z k y J á n o s m ű s z a k i t a n á c s o s, k e r. felügyelőnek 208—97 sz. megkeresése a Tisza Kesziben létesítettni kívánt átmetszés költségbeiz járulás iránt. 13. Az 1898 évi költség-lóirányzat tervezete.

* **Bucsu Eötvös K. Lajostól.** A helybéli tanítószag szomlaton este szep tanujelét adta annak, mennyire ragaszkodott távozó tanfelügyelőjéhez. Mintegy százan jöttek össze a Bika szálló éttermében a hol kedélyes vrc-ora mellett bucsuztak el Eötvöstől. De

megjelentek a bucsulakomán a városi hatóság a kath. iskolászek, iparoskör képviselői, a kereskedelmi akadémia tanárai is. Ott voltak: W o l f k a Nándor dr. v. püspök, Dr. Bayer Ferencz keresk. akadémiai igazgató. Dr. Szántó Samuel keresk. akad. tanár, Roncsik Lajos kultur tanácsnok, Bészler Károly tanácsnok, Serli Ede iparoskörü elnök, Zalai Márk keresk. akad. tanár, Tárkányi Péter theréziánumi igazgató, Potomcsik, P. Ili, Feltóti, Szécsi tanárok; Szoboszlórol: a rom kath. segedlel-készek, Pólya Mihály Molnár tanárok, Dr. Fráter, Laczkó tanár. Az első tósztot Dr. W o l f k a a rom. kath. egyh. nevében mondotta, melyet viharos éljenzés követett. Most a bucsuzó kir. tanfelügyelő állott fel es töle megszokott ékesszólással vett bucsut a tanítószagtól es barátjaitól. Mindekorón barátja óhajtam leni a tanítóknak es nem főlebbvalója A tanfelügyelő ugy is csak akkor működhetik kellő sikerrel a haza, a cultura érdekeben, ha a tanítószag öt pártolja, ha a tanítószag öt munkatársul tekintí. Ö kartársa volt es lesz a tanítószagnak. Én noha — ugymond távozom e tankerületből, de azt a rövid öt es fel évet, amelyet itt töltöttem, soha sem fogom elfeledni es magammal viszem mindazok emléket, a kik oly közel állottak hozzám s kik barátságukkal es szeretetökkel elhalmoztak. Kéri a tanítószagot, tartsa meg öt is szíves emlékezetébe Szünni nem akaró éljenzés követte a tanfelügyelő eme beszédét, Majd Husz Lajos miltatta szép szavakban a távozó tanfelügyelő érdemei a tanítószag nevében. Dr. Szántó Samuel rámutatott mindamaz alkotásokra, — amelyek létrejöttüket a távozó tanfelügyelőnek köszönketik. Tósztoztak meg Kuthi Zsigmond a zsidó tanítók, Serli Ede az iparoskör, Roncsik Lajos a város, dr. Bayer Ferencz a kereskedelmi akadémia, Kozma László az orsz. tanító árvalház, K u t h i Zsigmondné a tanítóknék nevében: szólottak még V a n t s a György. A kedélyes társaság késő éjfélig maradt együtt. Vasárnap a tanítószag nagy-zammal kíserte ki a vasuthoz a kir. tanfelügyelőt, hol megjelent dr. W o l f k a Nándor is.

* **Öngyilkosság Nádudvaron.** M é s z á r o s Lajos 50 éves nádudvari lakos már szept. 24-én eltűnt hazulról, míg végre a siránkozó felesége kérésére keresésére indultak es meg is lelték a kocsordosi kutban holtan. Az orvos rendőri boncolás adatai szerint tettét elmezavarban követte el. M é s z á r o s már régebb idő óta szenved agybántalmakban.

* **A Vilmos huszarak tisztikarának tisztelegése.** A most ide érkezett 7-ik V i l m o s (kék) huszarak 6 szakasza es az itt állomásozó pótkeret tisztikara K u s c h e l k a kapitány vezetése alatt látogatást tett vasárnap délelőtt D é g e n f e l d főispán al, S i m o n f i y polgármesternél, K i s Áron református es W o l f k a Nándor, kath. püspököknél.

* **Önérzet.** Uj gyakornokot kapott Pestvármegye. Tudvalevőleg az aktákra indigókéekkel reü szokták a következő rövidített szavakat:

Érk. . . . .
Tiszt. . . . .
Rgyezt. . . . .
Exp . . . . .

es hozzátesszik szintén rövidítve, hogy; Ref. ami azt teszi: Referálta ez es ez.

Az új gyakornok ur vallásra nézve izraelita lévén, csodálkozva szemlélte, hogy a kezébe kerülő aktákon ez állott: Ref. Nagy Jenő. No, gondolta, ha Nagy Jenő ur az aktákon is dicsekszik református vallásával, majd ő is megcselekszi ezt a Mózes vallásával. Ugy tón, mint gondola. Mikor elvögezte a darabját, ráírta szép szarkaláb betűkkel, hogy I z r. Friedmann Jakab.

* **Heimann és Halmágyi női es gyermekek felöltök legnagyobb áruházában az őszi es téli újdonságok megérkeztek.**

* **Dréher-féle udvarkert éttermében Színház után választékos friss vacsora.**

Ünnepi beszéd.

Elmondta: Jóó István egyb. kerületi gimnáziumi felügyelő a városháza előtt.

Tisztelt polgártársak, ünnepi közönség! Micsoda ok, micsoda alkalom hozta ide Debreczen szab. kir. város lakosainak sok ezernyi tömegét? Mi gyűjtötte lelkes ünneplésre az igaz magyar város társadalmát öregeket, ifjakat, a sir szélén álló agastyánokat s a nemzet virágát, ékességét? Miért lobognak vidám lánggal kezeikben a fénytörő szöveteknek, avagy honnan az a nagy lkesedés, mely arcaikatokon és szemüvegeiken tükröződik.

Ünnepelni, a szívetekben áradó örömeink kifejezést adni jöttetek ti gondolom, ide. Valóban ünnepnapra szentelte e napot a mi nagy királyunk I. Ferencz József őfelségének a magyar nemzet, a magyar nép iránti nagy szeretete, az ő államférfiai okossága és bölcsessége.

Az a leirat, melyben a nagy király miniszterelnökét utasítja, hogy a Magyarország történelmének különböző korszakaiban főszerepet vívó, tevékenységek által azon korszakok és időpontok sajátos jellegét feltűntető nevezetes 10 egyének életrajza Budapest téreire, a legmagasabb királyi udvartartás költségére felállíttassanak: nemzetünk történetében a legnagyobb okiratok közé tartozik. Ez ércszobrokban a magyar nemzet egész történelme elevenül fel leiki szemünk előtt, örömeivel és keserveivel, dicsőségével és megaláztatásával.

Ha látod Béa király névtelen jegyzőjének, a honfoglalás történet írójának szobrát: a honfoglaló hősök jelennek meg telk-d előtt, a mint hosszú, faradalmos utról jönnek, hogy e tej-l-mézzel folyó Kanaán magoknak és ivadékaiknak és így nekünk is — elfoglalják és itt állandó lakást vegyenek; megújulnak képzetünkben a harezok, melyeket őseink k föld birhatasáért az itt talált bolgárokkal és szlávokkal vitának slajuk őket mint vittanak s látjuk őket, mint gyűlnek országseverzésre, alkotmányseverzésre ezer esztendő előtt a legmegvárabb folyó mellett P u s z t a s z e r e n !

Szent Gellért a kereszténység mártyrja emlékeztet a még egészen meg nem szűnt pogányság utolsó nagyobb fellángolására, a pogányság utolsó kísérletére a művelődés aldasat osztogató ker. seg ellen; de emlékeztet ennek diadalára, győzelmére is, minél fogva a műveltebb nyugati népekhez közelebb jöttünk, azokat vgre megengeszteltük s hozzájuk felemelkedtünk.

Hunyady Jánosban a kereszténység nagy hőse az önzetlen hazaszeretnek legnagyobb példája van felénk állítva, ki a fényes török pusztító hódítása ellen vagyonával életével a legutóbbi bátárság és rosszakarat által is soha el nem kedvtelenedve védte drága magyar hazánkat. Oh borulj le honfitársam, borulj le szent kegyelettel e nagy ember előtt! Ti ifjak, tanuljatok meg tőle hűséget szeretetet, önfeláldozó készséget magyar hazánkat!

Azt mondják nem volt eredet szerinti magyar. De magyarra lett itt, s eltérel példát adott arra, hogy a hazát szeretni meg akkor is kötelességünk, ha őseink bölcsője idegen földön ringott is. Jertek, ti nem magyar ajku honfitársaink e nagy ember szent arca felébe hogy lelkenek fénye által illetve e hazának igaz, hű fiává lehessetek!

Szigetvár hős védője! Zrínyi, maroknyi magyar seregével a hősiességek, a csodás bátorságnak öröklő fényő alakja. tanúságot tesz arról, hogy a szent ügy szerelme, a halál felelmen is diadalmaskodik; tanúságot tesz arról, hogy az eszme nem hódol az anyag hatalmának, sőt elebb utóbb diadalt ül felette. A magyar lelkesítő honszeretemenek s a kereszténységhez való hűségnek kifolvasa, hogy azt a török óriás hatalma végkép el nem törölte a föld színéről, hogy kifradhatatlanul egy jobb jövőben bízva, küzdve, vallását hazáját és nyelvét fentartotta.

A hazát és annak jogait egyik véres

csaták zajában, hősi fegyverével, a másik eszével, tudományával, védi. Verbóczy István a hazatörvényének összegyűjtése, rendszerbe szedése által örök hálara kötelezte nemzetét s hallhatatlanna tette nevét. A nagy jogtudósban a tudomány s a nemzeti párhatalmas szószólójában az igaz hazafiság eszméje nyert megdicsőülést, kinek emléke megújítja a magasság zömét képező nemesség küzdelmét az idegenbe néző oligarchiával szemben.

Meg nemzetünk harca meg sem szűnt a törökkel, még tartott a félhold és a kereszt küzdelme, midőn magában a kereszténységben meghasonlás támad. A reformáció két részre szakítja a keresztiséget s diadalmasan terjed a népben, az alsó és felső nemességben. — A római katolicizmus léteben volt fenyegetve. — A legnagyobb válságban jelenik meg Pázmány Péter esztergomi bíboros primás, tudományával, lángeszével, szónoklatával, szép és erőteljes magyar nyelven írt műveivel. Nemcsak a veszt hártotta el a katolicizmus feje felől, hanem meg is erősítte te azt. Terítésével a r. kath. egyházat, tudományával, irodalmi remekekkel a magyar nemzetet kötelezte örök hálára.

Midőn a haza alkotmánya e a lelkiismeret szabadsága komoly veszélyben forgott, Erdély s a kapcsolt részek nagy fejedelmei, — Bocskay István és Bethlen Gábor, mindketten reformátusok mentették meg mind a kettőt. Akkor e kettő annyira összeforrott; a protestantizmus szabadsága s az alkotmányosság fogalma annyira elválaszthatlan volt, hogy e nagy fejedelmek tenykedését általában úgy fogták föl, mint a vallás s a lelkiismeret szabadságáért való küzdelmet. Hát nincs is ennél igazabb, hogy valahányszor protestánsok a lelkiismeret szabadságáért küzdöttek, vagy éppen fegyvert fogtak, ugyanakkor az alkotmányos szabadság ügyét is védelmezték. — Erdély s a Tiszántul szolgáltatta hadseregünkbe a szabadságért elnhalni kész honfiak legnagyobb részét. Az ő zászlójuk alatt küzdöttek minden bizonynyal a város fiai is. S ime, nézettek, a mi nagy királyunk azt mondja azt r. ndeli, hogy Bocskay Istvánt, Bethlen Gábert az ő költségén, ércszoborban kell megörökíteni!

A kik egykor az ősei politikája ellen fegyverrel küzdöttek s azok kezéből az ország legnagyobb részét elfoglalták, azok a nagy király szemében nemzeti hőssékké, a szabadság tiszteletét érdemlő h é r o s z a i v á l t e k !

Mennyi bölcsesség, mennyi nagyság és szeretet nyilatkozik ez elismerésben, mely erkölcsi diadala ez az egyéni nagyságnak, — a hagyományos elfoglaltság feleit! — Glóriával övezni azok fejet, kik a dinasztia érdekében harcoltak s nagy dolgokat vittek véghez, mint Pálffy János és mások: hálás szívvel mutat; de a Bocskaynak és Bethlennek nyújtott elismerés sokkal több, sokkal nagyobb!

Nem részletezem tovább a nagy történelmi tényet, hogy unalmas ne legyek, hanem azt a kérdést teszem fel, hogy a nagy király ama rendelete kiadásával mire célzott, mit akart s van-e nekünk elég okunk az ünneplésre s a jó király nagy nevének dicsőítésére?

Ünnepelő testvéreim, Szeretett atyámfiai! A nagy király ama rendelete kiadásával azt akar a kifejezni, hogy ő a magyar nemzet gazdag történetéből levonható tanulságokat komolyan veszi és magáéva teszi; azt akarta mondani, hogy azok az eszmék, amelyek a nemzet színe-javát lelkesítik — az ő szívet is dobogtatják, lelket úgy amolyan gondolatokra ragadják; azt akarta mondani, hogy ama nagy lelkek története tanítsa, vezérelje, lelkesítse az utódokat vallásosságra, önzetlen hazaszeretetre, a tudományok megbecsülésére, az alkotmányos s lelkiismereti szabadság örök el nem műő tiszteletére, a koronás király iránti hűségre. De még többet, sokkal többet jelent ama rendelet!

Házatok ezereve fennál, hűségték, kitartások, honszerelmek megtartotta azt; de lakói érzelmeiben gondolatban össze nem forrtak, pedig az új érzelme s gondolat ezen egysége, az erőnek igaz bizonyítéka a fenn-

maradásnak alapja és biztos záloga; én hát azt is akarom, hogy a ti államotok magyar nemzeti állam legyen, melyben a lelkiismereti és alkotmányos szabadság alapján a szívek és lelkek egyesüljenek!

A második ezredév küszöbén ennél magasabb, ennél szentebb és áldásosabb üzenetet intézni sem lehetne a hű magyar nemzethez: »Országodat tedd egységessé, tedd nemzetivé, így erőssé és dicsőségessé!»

Voltak királyaink, a kiknek nagysága előtt ország-világ hódolt. Nagy Lajos, Hunyadi Mátyás fényes udvart tartottak. A művészet a tudomány pártoltak, az országot több hasznos intézményekkel gazdagították, a népet sok jóakarattal boldogították; de ténykedéseikben a magyar nemzeti irányt hiában kerestek.

A mi jóságos királyunk az ezredév végén fényes udvarával s a föld kerekességének diplomáciájával jelent meg Budapesten az ország szíveben, hirdetvén minden okmányánál henzat szabban. Magyarország független, önálló államiságát; császári és királyi barátait ugyanott fogadja vendégeül, hogy bizonyítsa, hogy Budapest egy független állam fő- és székvárosa!

Hála ezért neked nagy és jóságos király! De tudd meg, hogy bármi y hálasan fogadjuk is tőled királyi akaratod eme megnyilatkozását; a magyar szívünket még e tényeknél is melegebben, bensőbben és boldogítóbban érintette ama rendelet, melylyel nemzetünk nagyjait megörökíteni határozad, melylyel saját nemzetünk történetének tanulmányozására és szeretetére buzdítasz, melylyel arra tanítasz, hogy a nemzeti magyar államot megalakítani igyekezzünk; sőt ama rendelet által ebben is te vagy tanítónk, te vagy tanítónk felkent fejedelm a mi vezérünk és mesterünk! Oh, hová emelkedtünk 30 evi alkotmányos uradalom alatt anyagi és szellemi tekintetben; névtelenekből nagy kultur-államok sorába emeltél! S ama rendelettel mennyi remény és honfui ábránd nyer alakot és életet!

De ég is a hála, a szeretet s a csodálat tüze szíveinkben irántad óh nagy király s kívánjuk szeretettel s magasztalással, hogy éljen sokáig békében és boldogságban; de hidd el oh nagy király azt is, hogy tied szívünk és karunk s bár ne hozzon vést az idő szent tejedre, de ha jőne megis, mint egy ember mondja e nemzet: »moriamur pro rege nostro!»

Most már igazán szívből mondhatjuk a magyar költővel: »A legelső magyar ember a király, érte minden honfi karja készen áll.»

Éljen sokáig boldogságban dicsőségben a király!

S z i n h á z .

A Gyimesi vadírág h rmadik előadását tegnap este már páratlan bérletben adták, majdnem egészen felt ház előtt. A közönség külső hidegségből tegnap este sem sokat engedett, pedig tagadhatatlan az általános tetszés, amelyben a darab részeseül. Ugy kell fenni, hogy még nem szoktunk bele a színhazi esték zajosságába. Az előadásról újabb mondanivalónk alig van, jól és ügyesen ment minden, az első előadásnak apróbb hiányai is elenyésztek.

B. Ruzsinszky Ilonáról a kolozsvári lapok.

Debreczen, okt. 5.

A debreczeni közönség kedvence s a Komjáthy társulat volt kitűnő énekművésznője, B. R u z s i n s z k y Ilona asszony már megtartotta bemutatóját a kolozsvári nemzeti színházban, a kolozsvári kényes izlésű előkelő közönség előtt. S mint a kolozsvári lapok egybehangzó tudósításából látjuk, teljes sikere volt a művésznő első fellépésének, melegen, debreczeni művésznő lelkesen, szeretettel tapsolták fogadták, örömmel ismervén el, hogy első heyen áll a vidék énekesnőik között nemcsak ének, de játék tekintetében is. B. Ruzsinszky

asszony bemutatójául a Szultán czimszerepét választotta, mely szerepléséről ezeket írja az Ellenzék:

»Nemzeti Színház. Szombaton a színházat csaknem egészen megtöltötte a közönség, hogy az ujonnan szerződött primadonnát meg hallgassa. Ruzsinszkylona ez alkalommal első fellépésü a Szultán czimszerepét játszta s énekeivel igazolta is azt a jó hírnevet, mely mege özte. Kellemes c-angésü mezzo szoprán hangja van, mely kitünően van iskolázva s e tekintetben mondhatni első helyen áll a vidéki énekesnők között. Énekszámai közül, legnagyobb hatást ért el a Kipikopi nótával, mely valóságos tapsvihart idézett elő s a melyet meg kellett ismételnie. Az új énekesnőt az l. felvonásban szép virágcsokorral lepték meg.

A kormányparti »K o l o z s v á r « című másik napilap szinte ily teljes elismeréssel írja a következőket a művésznő fellépéséről:

»A Szultán szombati előadása egyáltalán nem érdekelt volna, ha a társulat új primadonnája R u z s i n s z k y I l o n a asszony nem ebben az operetben lép föl először Kolozsvárt. A Szultánról már többször megírtuk, hogy szövegét páratlanul együgyűnek, muzsikáját pedig iparterméknek tartjuk. A közönség zeneje néhány fülbemászó számért türi el nálunk a színpadon. Budapestén a nép-színház vegyes közönsége elfogadja a szöveget is, csaszárról és armányokról lévén benne szó, hig elczzekkel segítve. Az új primadonna ellen egyetlen kifogásunk, hogy miért választotta bemutatásul éppen az a darabot, ám az igazság kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy bizonyára ezt az operettet adhatták elő minden hosza-abb próbálgatás nélkül, lévén a S z u l t á n manapság elsőrangú műsor-darab minden m a g y a r v i d é k i színházban. Ami az előadást illeti: a legkellemesebben tapasztalhattuk, azt a nálunk majdnem szokatlan tüneemény, hogy ezuttal nem nekünk kell kiképeznünk egy primadonnát, k e s z m ü v é s z n ő t szerződöttet az igazgatószáz. R u z s i n s z k y I l o n a asszony bemutatója egyuttal első (bizonyára nem utolsó) f e n y e s s i k e r e volt Kolozsvárt. Igen terjedelmes erős és jól iskolázott hangja van, erőszel és izléssel éneke, játéka is kifogástalan volt, nem csoda tehát, ha a közönség melegen fogadta. Azt hisszük, hogy ezután, mikor egy teljesen idegen közönség előtt az első fellépés igazait már nem fogja érezni, meg inkább érvényre fogja juttatni szép hangját s énekművészetet. Az bizonyos, hogy most már sokkal kellemesebb várakozással nezzünk a szezon elé.

A kitünő művésznő Kolozsvári fényes sikereinek szívünkben örülünk mindnyájan Debreczeni igaz tisztelői is, kik előtt üde, jeles énekművésze feledhetetlen marad.

CSARNOK.

A prágai ghettoából.

— Kohn S. zsidó történetei. —

Fordította: ifj. M ó r i c z P á l.

Egyedül jogositott magyar fordítás

Dávid Leb Magdeburger.

—Elbeszélés az elmúlt század utolsó negyedéből. —

64
— De talán még egyáltalán túlkölni sem tud? kérdé a primator.

— Az nagyon lehetséges, mondá kaczgva a zsinagóga előljáró. Mulatságos ember! Különösen a mióta a helytartónak a kegyeibe bejutott, azóta mindenáron szerepelni akar a hitközségben. A legjobban epekedik valami kis tisztelheteli hivatalosca után. Hiszen nem is szólók én ellene, igen derék, jótékony, istenfélő jámbor ember, hanem serfőlött együgyű és tudatlan. Semmihez sem ért, semmire sem lehet alkalmazni. A multkor például mindenáron

baal tfilo¹ akart lenni, igazán csinos, szép hangja is van, hanem a héber imák olvasásával nincsen tisztában. Ma három hónap óta pedig a schofar túlkölésben gyakorolja magát, dicsekedvén, hogy már mesterileg ügyes. Mit rendel a primator ur? Mi történjék tehát? Engedelmeskedjünk a helytartó ezen különös rendeletének?

— Magdeburger az újévi ünnepen nem túlköl az Altneuschuleban, döntött a primator. Csak maradjon minden a régiben.

— Hm! köhécselt Thorsch, nagy felelősség — a gubernator! Ő kegyelme nem érti a tréfát.

— Minden felelősséget magamra vállalok. És most kedvesem bármennyire örvendeztet is látása, kérem, engedje, hadd folytathassam munkámat. Mert két nap alatt még ezt az egész nagy garmadát felkell dolgozni, szólt, az ügyesomókra mutatva.

Hétfőn, a zsidó ujesztendő második napján Magdeburger fentjárt a gróf hivatalos szobájában. Egész ki volt kelve, pirulva, míg a gróf pedig k a r o s s z é k b e n ülve — pipázott.

— Én sem klatscher (fecsegő, pletyka), sem moszer (áruló, feladó, vádaskodó, spion) nem vagyok, nem én! kiáltá, de ami sok, az már sok! A mint megkaptam a kegyelmes uram decoctját, — dekrét akarám mondani, átmentem a szomszédomhoz, mert nem valami jól olvasom a német nyelvet (ez igaz volt, sőt azt is egész bátran hozzá tette volna, hogy a nyomottott betűkkel sem ismerős — ezzel sem hazudott volna nagyot) onnét pedig mindjárt Thorschhoz, az altneu zsinagóga előljárójához mentem s igazán a legfinomabban beszéltem vele, mondván: Ime itt van egy irás, melyben a kegyelmes ur alázatosan azt parancsolja kelmédnek, hogy legyen olyan kegyes s engedje meg nekem, miszerint az altneuschulban túlkölhessek — azt sem bánom, ha mindjárt a rohasonoh második napján is, ami nálunk izraelitáknál annyimint az ujesztendői ünnep második napja. Ő kelme pedig sem igent, sem nemet nem mondott reá. Ha nemet mond, ugy is jó. Vagy tán mi ketten kényszerithetnénk őt? Ugy-e, hogy nem? ! Hisz előljáró!

A mindenható gubernator, — kinek a legkisebb intését is parancsként követték az egész tartományban, elmosolyodott.

— Hanem, panaszkolta Magdeburger, nem mondott nemet, hallgatott s ugy elment. — Gondolám, hisz jól van, joga van hozzá. Midőntehát a második nap a thora olvasással elkészültek, felvettem a fehér halotti lepedőmet, mert ily nagy ünnepnapokon csakis ebben lehet előimádkozni vagy túlkölni. A mint aztán én egész potmalich (lassan, cseh zsidósan) felmenék az almemorra (emelvény a zsinagóga közepén), hát már fent ott áll az én kedves rebbém, Reb Mosche Lasch, és szinte halotti lepedőben volt ő kegyelme is! Na, mit tévő legyek, én is túlköljek, mikor a Reb Mosche Lasch is túlkölni akar: Lemenék inkább s szégyenszemre le kellett vetni a lepedőmet! Kegyelmes uram még kaczag, heveskedett Magdeburger, midőn látta, hogy a gróf nem bírja mosolyát elfojtani, pedig ugy éljek, hogy a kegyelmes ur se kaczagott volna, ha a halotti lepedőjében, a schofárral a hóna alatt, felmenvén az almemorra, meglátta volna fent Reb Mosche Lasch és...
A gubernator meg csak most kaczagott igazán. Olyan komikusnak tűnt fel előtte, hogy

¹ Nagyobb ünnepnap előimádkozó, de csak mint tisztelheteli hivatalból.

a Magdeburger élénk fantáziája őt az ország legelső gvallérját és urát, a gróf Lazsanszkyt fehér halotti lepedőbe öltözve, az altneuschul zsinagóga almemorján látja, amint Reb Mosche Laschal a túlkölés felett vetélkedik.
Folyt. köv.

KÖZGAZDASÁG

Sertésvásár.

okt. 3.

Kőbányai sertéspiacz. Szerbiai: Nehéz páronkint 320 kilogrammon felüli sulyban 26—55 krajczárig, közép (páronkint 250—300 kilogramm sulyban) 53—54 krajczár Könyü (páronkint 220 kilogrammig terjedő sulyban) 52—53 kraje árig.

Budapesti gabonatózsde.

okt. 3

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései a következők

B u s a	kilós	Ar 100 klg.	kilós	Ar 100 klg.
Bánsági ó	76	—00 —00	80	00.00—00.00
» »	77	—00 —00	81	00.00—00.00
» »	78	—00 —00	82	— — — —
Tiszavidéki ó	79	—00 —00	—	12.40—12.45
» »	76	2 00	12.10	80
» »	77	12.15	12.20	81
Pestvidéki ó	78	12.25	12.30	82
» »	79	12.35	12.40	—
» »	79	11.90	12 —	80
Fehérmegyei ó	76	12.05	12.10	81
» »	78	12.15	12.20	82
» »	79	12.25	12.30	—
Bácskai ó	76	11.95	12.05	80
» »	77	12.10	12.15	81
» »	78	12.20	12.25	82
Észak magy	79	— — — —	—	80
» »	78	— — — —	—	81
» »	79	— — — —	—	81

	Min. hekt.-ben	Ar kilogram
Rozs elsőrendű uj	70—72	8.35 8.45
» másodrendű »	— — — —	8.30 8.35
Árpa takarmánynak »	60—62	6.15 6.40
» égetni való »	62—64	6.60 7.30
» serfőzdei »	64—66	8. — 10.00
Zab — — — — uj	39—41	6.30 6.50
Tengeri bánsági — uj	— — — —	4.95 5.50
» más nemű »	— — — —	4.35 5.35
Repeze bánsági	— — — —	12.20 13.00

Az 1895. évi cairoi s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve. — Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitünő sikerrel használt külszer:

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatása a test bármi nemű csúzos bántalmái, u. m. **köszvény, csúz, renma, ischiás, asthma** stb. ellen.

Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakran idültabb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

Fog- és fejfájást 5 percz alatt megszüntet.

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, — erősebb üveg 2 korona 40 fillér

Főraktárak Budapestén: **Török József** úr gyógyszerárában Király-utca 12. és **dr. Egger A.** úr gyógyszerárában Váci-körut 17. sz. — Ugyszintén a főváros összes s a vidék csaknem összes gyógyszerárában, valamint a készítő

Widder Gyula
gyógyszerésznél.
S.-A.-UJHELY, 129 szám.
Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Ugyszintén: **Rothnek V. Emil, Tóth Béla** urak gyógyszeráráikban.

Mindenféle üzleti könyveket rendkívül csinos kivitelben igen olcsó árak mellett ajánl **Hoffmann és Kronovitz** könyvnyomdája a főpostával szemben.

10,662
1897.

Pályázati hirdetmény.

Mely szerint Debreczen szab. kir. városa saját közvilágításának, úgy a városi közönség magánvilágításának és az ehhez szükséges berendezéseknek 1901. január 1-től kezdve teendő szolgáltatására zárt ajánlati versenytárgyalást hirdet.

A pályázati ügy általános, mint részletes feltételek a városi mérnöki hivatalnál hivatalos órák alatt megtekinthetők, illetve megzsevelhetők — kívánatra azonban meg is küldetnek a hivatal által; — ugyanott a kíván felvilágosítások is készséggel megadtnak.

A pályázatban részt vehet mindenki, ki az általa ajánlatba hozandó berendezés kivételére s üzemben tartására szak-képzettségét, gyakorlati jártasságát és megbízhatóságát igazolni képes; pályázhatnak továbbá ez idő szerint világitást szolgáltató társulatok vagy cégek.

Ajánlat tehető:

- Légszesz világitásra,
- légszesz és villanyvilágítással együttesen és végre
- tisztán villanyvilágításra.

Pályázó köteles f. 1897. november 15-ig napjának d. e. II. órájáig birtokpénzű 10,000 azaz tizezer forintot akár készpénzben akár óvadékképes értékpapírban a város házipénztárával letétbe helyezni s az erről nyerendő letéti-jegyét ajánlatához csatolni.

A teendő ajánlatok magyar nyelven szerkesztendők, tisztán olvashatóan irandók s az igényelt árak nemcsak számokkal, hanem betűkkel is kiirandók s kijelentendő, hogy pályázó a feltételeket ismeri s azokat elfogadja.

Ajánlatok a letéti-jegygyel és feltételekben kívánt okmányokkal s vonalozással felszerelve, lepecsételve f. 1897. november hó 16. napjának d. e. II. órájáig a polgármesteri hivatalhoz adandók be. A beérkezett ajánlatok f. év november hó 17. délelőtt 10 órakor a városház nagy tanácstermében fognak nyilvánosan felbontatni.

Távirati úton vagy elkésvé beadott avagy késszen fel nem szerelt, a feltételeknek meg nem felelő ajánlatok, ugyszintén utó-ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A város fenntartja magának azon jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül szabadon választhasson, vagy a választatot más úton biztosíthassa.

Kelt Debreczen, 1897. szept. 28.

Városi tanács.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben, főpostával szemben.

Alapított 1865-ben.

A legjobb új és átjatszott

Zongorák, pianinók

és

harmóniumok

legocsóbban kaphatók tökéletes jótállás mellett

HECKENAST GUSZTÁV

hirneves zongora eladási és kölcsönző intézetében

BUDAPEST, IV. Kigyó-utca 7 sz.

Schiedmayer és fiai leghíresebb zongorák és Thuringia Organ C. egyedüli képviselője. A világ legjobb és legolcsóbb harmóniumai.

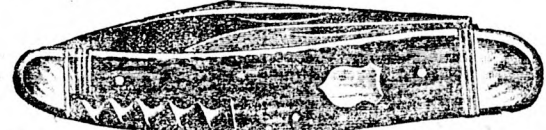
Árjegyzék ingyen.

Kéretik ezt kívánni s elküldeni.

BANGERT EMIL Égerben (Csehország).

Szolongi aczeláru gyártelep.

Az alább jelölt előfizetője a »Debreczennek« kéri portótól mentes küldését a rajzhoz hasonlatos próba-zebkésznek.

mely két finoman kovácsolt acélpengéből, dugóhuzóból áll. A csinos kidolgozásért és a legnagyobb vágó képességért teljes biztosíték vállaltatik.

316. sz., ugyanaz, mint a rajzon I-a jel alatt a füzetben, valódi szarvaszaru csont, darabja	95 kr.
315. sz., ugyanaz, mint a rajzon, u. ázött gyöngyház, darabja	90 kr.
Szürke bőrtáska hozzá	20 kr.
Bevése tetszes szerinti névnek a pengébe	20 kr.

(A nem kívántak keresetül huzandók.)

Kötelezem magamat, hogy a rendelt kést 10 napon belül visszaküldöm, vagy a meghatározott értéket érte beküldöm, esetleg levélbélyegeken is.

Hely és kelt:

Aláírás (lehető világon):

Mintakönyvet körülbelül 400 mintával kívánatra ingyen és bélyegmentesen küldök.

Az esetben, ha egy darabnál több kést rendelnek, az elküldés csak utánvét mellett történik.

A Debreczeni Helyi Vasut

Részvénytársaság

folyó 1897. évi október 24-én délelőtt 10 órakor a városház tanácstermében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a t. részvényesek ezennel meghívotnak.

TÁRGYSOROZAT:

- Az igazgatóság jelentése a vasutnak villamos üzemre átalakítása iránt tett indítvány tárgyában. Az ezen indítvány feletti határozat hozatala, — és a kormányhatósági engedély, városi szerződés, tökebeszerzés és egyéb teendőkre nézve az igazgatóság részére adandó felhatalmazás.
- Az alapszabályok némely §§-ainak módosítása.
- Az igazgatóság és felügyelő bizottság esetleges kiegészítése végetl szükséges választások megejtése.

AZ IGAZGATÓSÁG.